

—
Верховний
Суд

ДАЙДЖЕСТ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ВЕЛИКОЇ ПАЛАТИ ВЕРХОВНОГО СУДУ

№ 1

Рішення, внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень з 29.10.2018 по 02.11.2018

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень Великої Палати. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Показчик термінів

- визнання недійсним договору купівлі-продажу квартири, 25
- визнання недійсним договору оренди земельної ділянки, 29
- виконання судових рішень, 17, 18, 20
- гарантування вкладів фізичних осіб, 7, 8
- загальнообов'язкове державне соціальне страхування, 16
- скасування свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу, 22, 23, 25
- спір про скасування запису про проведену державну реєстрацію права власності, 7
- спір, пов'язаний із захистом прав інтелектуальної власності, 5
- стягнення заборгованості з виплати винагороди, 27
- стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу, 20
- укладення договору оренди, 9, 11
- ухилення від сплати аліментів на дитину, 12

Спір про визнання незаконним та скасування рішення Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України про визнання знака добре відомим належить до юрисдикції господарського суду, оскільки пов'язаний із захистом прав інтелектуальної власності

16 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду у відкритому судовому засіданні розглянула касаційну скаргу Дочірнього підприємства «Кондитерська корпорація «Рошен» на постанову Київського апеляційного господарського суду від 15 березня 2018 року у справі № 910/18195/17 Господарського суду міста Києва за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Київський БКК» (1), Публічного акціонерного товариства «Київхліб» (2) до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України (1), ДП «Кондитерська корпорація «Рошен» (2) про визнання незаконним та скасування рішення Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України від 10 травня 2017 року, затверджене наказом ДСІВі України № 61-Н за цією ж датою, про визнання знака «Рошен, зобр.» добре відомим.

На обґрунтування касаційної скарги ДП «Кондитерська корпорація «Рошен» посилається на те, що рішення Апеляційної палати ДСІВ України від 10 травня 2017 року не може бути оскаржене окремо від наказу ДСІВ України № 61-Н за цією ж датою, який у розумінні пункту 1 частини першої [статті 19 Кодексу адміністративного судочинства України](#) в редакції, чинній до 15 грудня 2017 року, є актом, що має правовий характер, отже, цей спір повинен розглядатися в порядку адміністративного судочинства України.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

За змістом статей [1](#), [2](#), [12](#) Господарського процесуального кодексу України в редакції, чинній до 15 грудня 2017 року, господарські суди розглядають справи в порядку позовного провадження, коли склад учасників спору відповідає приписам [статті 1 ГПК України](#), а правовідносини, з яких виник спір, мають господарський характер.

До адміністративної юрисдикції належить справа, яка виникає зі спору в публічно-правових відносинах, що стосується цих відносин, коли один з його учасників є суб'єктом владних повноважень, здійснює владні управлінські функції, у цьому процесі або за його результатами владно впливає на фізичну чи юридичну особу та порушує їх права, свободи чи інтереси в межах публічно-правових відносин.

У свою чергу визначальними ознаками приватноправових відносин є юридична рівність та майнова самостійність їх учасників, наявність майнового чи немайнового особистого інтересу суб'єкта. Спір буде мати приватноправовий характер, якщо він обумовлений порушенням наявного приватного права певного суб'єкта, що підлягає захисту в спосіб, передбачений законодавством для сфери приватноправових відносин, навіть і в тому випадку, якщо до порушення приватного права призвели владні управлінські дії суб'єкта владних повноважень.

Отже, під час визначення предметної юрисдикції справ суди повинні виходити із суті права та/або інтересу, за захистом якого звернулася особа, заявлених вимог та характеру спірних правовідносин.

Велика Палата Верховного Суду зазначає, що чинним на час виникнення спірних правовідносин законодавством: [Законом України від 15 грудня 1993 року № 3689-XII «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»](#), Паризькою конвенцією про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року, яка є чинною в Україні з 25 грудня 1991 року, [Наказом Міністерства освіти і науки України від 15 квітня 2005 року № 228 «Про затвердження Порядку визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою Державного департаменту інтелектуальної власності»](#), наслідками визнання торгового знака добре відомим в Україні є можливість забороняти його використання на товарах та послугах, що є неоднорідними з тими, для яких його визнано добре відомим, а також те, що власник добре відомого знака вправі вимагати заборони використання позначення, складова частина якого відтворює добре відомий знак.

Апеляційний господарський суд правильно зазначив, що спір

про скасування рішення про визнання знака, який належить відповідачу (2), добре відомим безпосередньо стосується охорони права інтелектуальної власності останнього.

Вказані обставини свідчать про те, що між позивачами та відповідачем (2) виник спір, пов'язаний із захистом прав інтелектуальної власності, а тому з огляду на склад учасників цього спору та предмет позову його вирішення віднесено до юрисдикції господарського суду.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 жовтня 2018 року у справі № 910/18195/17 (провадження № 12-159гс18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77607603>.

Спір про визнання протиправним та скасування рішення міської ради щодо оформлення права власності на приміщення за територіальною громадою, скасування запису щодо реєстрації об'єкта нерухомого майна та внесення запису щодо реєстрації права власності на об'єкт нерухомого майна є приватноправовим і підлягає розгляду за правилами господарського судочинства

16 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду у відкритому судовому засіданні розглянула касаційну скаргу Виконавчого комітету Бориславської міської ради Львівської області на постанову Львівського апеляційного господарського суду від 6 листопада 2017 року та рішення Господарського суду Львівської області від 7 серпня 2017 року у справі № 914/870/17 за позовом Управління Держгеокадастру у Дрогобицькому районі Львівської області до Виконавчого комітету Бориславської міської ради Львівської області (1), Бориславської міської ради Львівської області (2) про визнання протиправним та скасування рішення Виконавчого комітету Бориславської міської ради, скасування запису щодо реєстрації об'єкта нерухомого майна в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та внесення в Державний реєстр речових прав на нерухоме майно запису щодо реєстрації права власності на об'єкт нерухомого майна.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

Під час визначення предметної юрисдикції справ суди повинні виходити із суті права та/або інтересу, за захистом якого звернулася особа, заявлених вимог, характеру спірних правовідносин, обставин у справі.

Рішення суб'єкта владних повноважень у сфері оформлення права власності може оспоруватися з точки зору його законності, а вимога про визнання рішення незаконним – розглядатися в порядку цивільного або господарського судочинства, якщо за результатами реалізації рішення у фізичної чи юридичної особи виникло право цивільне й спірні правовідносини, на яких ґрунтується позов, мають приватноправовий характер. У такому випадку позовну вимогу про визнання рішення незаконним можна розглядати як спосіб захисту порушеного цивільного права за [статтею 16 Цивільного кодексу](#) України та пред'являти до суду для розгляду в порядку цивільного або господарського судочинства, якщо фактично підґрунтям і метою пред'явлення такої позовної вимоги є оспорування цивільного речового права особи, що виникло в результаті та після реалізації рішення суб'єкта владних повноважень.

Оскільки позивач звернувся до господарського суду з позовом про визнання протиправним та скасування рішення № 233 Виконавчого комітету Бориславської міської ради щодо оформлення права власності на спірне приміщення за територіальною громадою м. Борислава, такий спір є приватноправовим і за суб'єктним складом сторін підлягає розгляду за правилами господарського судочинства, оскільки його вирішення впливає на цивільні права та обов'язки сторін справи.

Відповідно до пункту 1 частини першої [статті 2 Закону України № 1952-IV «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень»](#) державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень – це офіційне визнання і підтвердження державою фактів набуття, зміни або припинення речових прав на нерухоме майно, обтяжень таких прав шляхом внесення відповідних відомостей до Державного реєстру прав. Отже, право або інтерес позивача, який

вважає себе власником нерухомого майна, може бути порушено внесенням до Державного реєстру прав відомостей про наявність права власності іншої особи. Тому спір про скасування запису про проведену державну реєстрацію права власності (частина друга [статті 26 Закону № 1952-IV](#)) стосується права цивільного.

Отже, зважаючи на суб'єктний склад сторін спору, характер правовідносин у цій справі, Велика Палата Верховного Суду вважає, що суди першої та апеляційної інстанцій дійшли вмотивованих висновків про необхідність розгляду цієї справи в порядку господарського судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду 16 жовтня 2018 року у справі № 914/870/17 (провадження № 12-162гс18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77607658>.

Спір стосовно формування переліку вкладників, які мають право на гарантоване державою відшкодування коштів за вкладами за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, та затвердження реєстру вкладників для здійснення гарантованих виплат належить до юрисдикції адміністративних судів

17 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку письмового провадження касаційну скаргу Особи 3 на ухвалу Харківського апеляційного адміністративного суду від 10 травня 2017 року в адміністративній справі № 818/53/17 за позовом Особи 3 до Уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на ліквідацію Публічного акціонерного товариства «Банк Михайлівський» В., Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, третя особа – ПАТ «Банк Михайлівський», про зобов'язання вчинити дії.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

У справі, що розглядається, суди встановили, що 20 травня 2016 року між позивачем та ПАТ «Банк Михайлівський» укладено договір банківського вкладу (депозиту) «Перше знайомство»

№ XXX-XXX-XXXXXXXX та додаткову угоду до цього договору. 20 травня 2016 року на депозитний рахунок позивача за вказаним договором було зараховано кошти у розмірі 190 000 грн.

У зв'язку з початком процедури ліквідації цього банку позивач звернувся до Уповноваженої особи Фонду на ліквідацію ПАТ «Банк Михайлівський» для отримання гарантованої суми за своїм вкладом, однак дізнався, що його не включено до загального Реєстру вкладників, які мають право на відшкодування коштів за вкладом за рахунок Фонду у зв'язку з визнанням нікчемним укладеного депозитного договору.

Вважаючи свої права порушеними, Особа 3 звернулася до суду з позовом в порядку адміністративного судочинства.

Закриваючи провадження у цій справі, Харківський апеляційний адміністративний суд дійшов висновку, що спір у цій справі виник на стадії ліквідації банку, то, з урахуванням статті 12 Господарського процесуального кодексу України, на нього не поширюється юрисдикція адміністративних судів, також зазначив, що спір виник із цивільно-правової угоди, а на відповідача покладено обов'язок відшкодування коштів від імені сторони правочину. Мотивуючи таку правову позицію, суд апеляційної інстанції послався на висновки Верховного Суду України, наведені у постановках від 15 червня 2016 року в справі № 826/20410/14 та від 9 листопада 2016 року № 6-2309цс16.

Проаналізувавши встановлені судами обставини цієї справи, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що Фонд є державною спеціалізованою установою, що виконує функції державного управління у сфері гарантування вкладів фізичних осіб, Уповноважена особа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в цьому випадку виконує від імені Фонду делеговані ним повноваження щодо гарантування вкладів фізичних осіб, а тому спір стосовно формування переліку вкладників, які мають право на гарантоване державою відшкодування коштів за вкладом за рахунок Фонду, та затвердження реєстру вкладників для здійснення гарантованих виплат є публічно-правовим і належить до юрисдикції адміністративних судів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 жовтня 2018 року у справі № 818/53/17 (провадження № 11-907апп18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77473780>.

Аналогічна правова позиція висловлена у постановах Верховного Суду: від 18 квітня 2018 року (справа № 813/921/16) – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/73837593>;

від 23 травня 2018 року (справа № 820/3770/16) – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74506073>;

від 20 червня 2018 року (справа № 805/2090/17-а) – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75296566>;

від 27 червня 2018 року (справа № 820/3664/16) – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75286879>;

від 27 червня 2018 року (справа № 813/2943/16) – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75286936>.

Спiр мiж мiською радою та фiзичною особою – пiдприємцем про стягнення безпiдставно збережених коштів у виглядi несплаченої орендної плати за користування земельною дiлянкою без укладення договору оренди або наявностi правовстановлюючих документiв не належить до господарської юрисдикцiї, якщо вiдповiдач не використовує цю земельну дiлянку в господарській дiяльностi

17 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку спрощеного письмового провадження без повiдомлення учасникiв касацiйну скаргу Харкiвської мiської ради на постанову Харкiвського апеляцiйного господарського суду вiд 14 грудня 2017 року у справi № 922/2972/17 за позовом Мiськради до фiзичної особи – пiдприємця I. про стягнення.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якiй зазначила таке.

Скасовуючи рiшення суду першої iнстанцiї та припиняючи провадження у справi, апеляцiйний господарський суд установив, що право власностi на нежитлові будiвлi, якi розташованi на спiрних земельних дiлянках, вiдповiдач набула як фiзична особа, вона сплачує земельний податок з фiзичних осiб вiдповiдно до податкових повiдомлень-рiшень, а обставини використання цих дiлянок

відповідачем у господарській діяльності не доведені; суд дійшов висновку про те, що спірні правовідносини виникли між Міськрадою та І. як фізичною особою, тому спір у цій справі не підвідомчий господарському суду.

Згідно зі [статтею 3 Господарського кодексу України](#) під господарською діяльністю розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Господарська діяльність, що здійснюється з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва – підприємцями.

Водночас наявність у фізичної особи статусу суб'єкта господарювання не означає, що усі правовідносини з її участю є господарськими. Так, неодмінними ознаками господарської діяльності є сфера суспільного виробництва з метою задоволення не власних потреб виробника, а інших осіб, поєднання приватного інтересу, наприклад, в одержанні прибутку та публічних інтересів суспільства в особі широкого кола споживачів.

Для встановлення факту користування відповідачем земельною ділянкою з метою здійснення господарської діяльності суди мали встановити використання відповідачем земельних ділянок з метою реалізації господарської компетенції, здійснення прав та обов'язків у сфері суспільного виробництва.

Докази використання відповідачем нежитлових будівель та земельних ділянок у господарській діяльності у матеріалах справи відсутні.

Тому суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку, що спірні правовідносини з позивачем стосовно фактичного використання відповідачем земельної ділянки без оформлення належним чином такого використання не мають ознак господарських.

За змістом приписів статей 123, 124 Земельного кодексу України, а також статей [120](#) і [125 ЗК України](#) отримання у користування (оренду) земельної ділянки комунальної власності та вчинення дій,

спрямованих на виготовлення документації із землеустрою, не залежать від наявності у фізичної особи статусу підприємця.

Наявність у відповідача статусу підприємця не свідчить про те, що він виступає у такій якості, зокрема, у правовідносинах з користування земельною ділянкою без укладення договору оренди.

Аналогічний правовий висновок викладений Великою Палатою Верховного Суду у постановах від 23 травня 2018 року у справі № 629/4628/16-ц, від 27 червня 2018 року у справі № 749/230/15-ц та від 3 жовтня 2018 року у справі № 904/1182/17.

За таких обставин Велика Палата Верховного Суду погоджується з викладеним у постанові суду апеляційної інстанції висновком щодо закриття провадження у справі, оскільки цей спір не належить до господарської юрисдикції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду 17 жовтня 2018 року у справі № 922/2972/17 (провадження № 12-194гс18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77611624>.

Спір, що підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, за умови непослідовності національного суду, який після постановлення ухвали про відмову у відкритті провадження у цивільній справі за тих самих обставин повторно відмовив у відкритті провадження в порядку адміністративного судочинства, може розглядатися за правилами Кодексу адміністративного судочинства України

17 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку письмового провадження касаційну скаргу Управління праці та соціального захисту населення Самарської районної у м. Дніпропетровську ради на ухвалу Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська від 5 квітня 2016 року та ухвалу Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 20 липня 2016 року в адміністративній справі № 201/4802/16-а за позовом Управління до Особи 8 про стягнення коштів.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

У справі, що розглядається, суди встановили, що у березні 2016 року Управління праці та соціального захисту населення Самарської районної у м. Дніпропетровську ради звернулось до суду з позовом, в якому просило стягнути з Особи 8 на користь позивача 17059,80 грн. наданої тимчасової державної допомоги внаслідок ухилення від сплати аліментів на дитину.

Позов мотивовано тим, що вказана сума тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, була призначена і виплачена Управлінням матері дитини та підлягає стягненню з відповідача (платника аліментів) до державного бюджету в судовому порядку.

Жовтневий районний суд м. Дніпропетровська ухвалою від 5 квітня 2016 року, залишеною без змін ухвалою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 20 липня 2016 року, відмовив Управлінню у відкритті провадження за вказаним позовом. Судові рішення мотивовано тим, що спір у цій справі не підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства, оскільки заявлений позов стосується грошових коштів, що стали власністю відповідача, відтак не підпадає під дію пункту 4 частини четвертої статті 50 Кодексу адміністративного судочинства України (у редакції, чинній на момент виникнення спірних правовідносин), та має приватноправовий характер.

Проаналізувавши встановлені судами обставини цієї справи, Велика Палата Верховного Суду дійшла до висновку, що спір про стягнення зазначених сум не є публічно-правовим, оскільки виник за участю суб'єкта владних повноважень, який у спірних правовідносинах не здійснює владних управлінських функцій.

Водночас, як вказує ЄСПЛ, у пункті 1 статті 6 Конвенції про захист справ людини і основоположних свобод закріплене «право на суд» разом із правом на доступ до суду, тобто правом звертатися до суду з цивільними скаргами, що складають єдине ціле.

Згідно зі статтею 13 Конвенції кожен, чії права та свободи,

визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.

ЄСПЛ неодноразово встановлював порушення Україною Конвенції через наявність юрисдикційних конфліктів між національними судами (див. *mutatis mutandis* рішення від 9 грудня 2010 року у справі «Буланов та Купчик проти України» («*Bulanov and Kurchik v. Ukraine*», заяви № 7714/06 та № 23654/08), в якому ЄСПЛ встановив порушення пункту 1 статті 6 Конвенції щодо відсутності у заявників доступу до суду касаційної інстанції з огляду на те, що відмова Вищого адміністративного суду розглянути касаційні скарги заявників всупереч ухвалам Верховного Суду України не тільки позбавила заявників доступу до суду, але й зневільувала авторитет судової влади; крім того, ЄСПЛ вказав, що держава має забезпечити наявність засобів для ефективного та швидкого вирішення спорів щодо судової юрисдикції (§ 27, 28, 38–40); рішення від 1 грудня 2011 року у справі «Андрієвська проти України» («*Andriyevska v. Ukraine*», заява № 34036/06), в якому ЄСПЛ визнав порушення пункту 1 статті 6 Конвенції з огляду на те, що Вищий адміністративний суд відмовив у відкритті касаційного провадження за скаргою заявниці, оскільки її справа мала цивільний, а не адміністративний характер, і тому касаційною інстанцією мав бути Верховний Суд України; натомість останній відмовив у відкритті касаційного провадження, зазначивши, що судом касаційної інстанції у справі заявниці є Вищий адміністративний суд України (§ 13, 14, 23, 25, 26); рішення від 17 січня 2013 року у справі «Мосендз проти України» («*Mosendz v. Ukraine*», заява № 52013/08), в якому ЄСПЛ визнав, що заявник був позбавлений ефективного національного засобу юридичного захисту, гарантованого статтею 13 Конвенції через наявність юрисдикційних конфліктів між цивільними й адміністративними судами (§ 116, 119, 122–125); рішення від 21 грудня 2017 року у справі «Шестопалова проти України» («*Shestopalova v. Ukraine*», заява № 55339/07), в якому ЄСПЛ дійшов

висновку, що заявниця була позбавлена права на доступ до суду всупереч пункту 1 статті 6 Конвенції, оскільки національні суди надавали їй суперечливі роз'яснення щодо юрисдикції, відповідно до якої позов заявниці мав розглядатися в судах України, а Вищий адміністративний суд України не виконав рішення Верховного Суду України щодо розгляду позову заявниці за правилами адміністративного судочинства (§ 13, 18–24).

Велика Палата Верховного Суду звертає увагу на те, що 2 грудня 2015 року Жовтневий районний суд м. Дніпропетровська постановив ухвалу, якою закрити провадження у цивільній справі за позовом Управління до Особи 8 про стягнення коштів, оскільки вважав, що цей спір має розглядатися за правилами адміністративного, а не цивільного судочинства.

Відтак постановлення цим же судом 5 квітня 2016 року ухвали про відмову у відкритті провадження, яка залишена без змін ухвалою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 20 липня 2016 року, через те, що спірні правовідносини не мають ознак публічно-правового характеру і спір необхідно розглядати за правилами цивільного судочинства, поставило під загрозу сутність гарантованого Конвенцією права позивача на доступ до суду та на ефективний засіб юридичного захисту.

Тому Велика Палата Верховного Суду вважає, що непослідовність національного суду створила Управлінню перешкоди у реалізації права на судовий захист і з огляду на наведену вище аргументацію дійшла висновку, що цей спір має розглядатися за правилами адміністративного судочинства.

Детальніше із текстом постанови Верховного Суду від 17 жовтня 2018 року у справі № 201/4802/16-а (провадження № 11-935ап18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77473711>.

Спiр, пов'язаний зi стягненням вiддiленнями Фонду соцiального страхування вiд нещасних випадкiв на виробництвi та професiйних захворювань України iз суб'єкта господарювання, який лiквiдується згiдно з рiшенням його засновникiв (платоспроможної юридичної особи), страхових платежiв, капiталiзованих на майбутнi перiоди, з метою їх подальшої виплати потерпiлим особам, належить до юрисдикцiї адмiнiстративних судiв

17 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку письмового провадження касацiйну скаргу Вiддiлення Виконавчої дирекцiї Фонду соцiального страхування вiд нещасних випадкiв на виробництвi та професiйних захворювань України в Дунаєвецькому районi Хмельницької облaстi на ухвалу Хмельницького окружного адмiнiстративного суду вiд 13 вересня 2016 року та ухвалу Вiнницького апеляцiйного адмiнiстративного суду вiд 13 грудня 2016 року в адмiнiстративнiй справi № 818/53/17 за позовом Управлiння Виконавчої дирекцiї Фонду соцiального страхування України в Хмельницькiй облaстi (правонаступник – Вiддiлення Виконавчої дирекцiї Фонду соцiального страхування вiд нещасних випадкiв на виробництвi та професiйних захворювань України в Дунаєвецькому районi Хмельницької облaстi) до Дочiрнього пiдприємства Хмельницької облспоживспiлки «Дунаєвецький плодоконсервний завод», Особи 8 про стягнення коштів.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якiй зазначила таке.

У справi, що розглядається, суди встановили, що Пiдприємство з 22 квітня 2004 року є юридичною особою та перебуває на облiку у вiддiленнi Фонду соцiального страхування України.

Вiдповiдно до вiдомостей Єдиного державного реєстру юридичних осiб та фiзичних осiб – пiдприємцiв та громадських формувань 21 травня 2009 року до реєстру внесено запис про рiшення засновникiв юридичної особи про припинення Пiдприємства в результатi лiквiдацiї. 6 липня 2016 року на адресу голови лiквiдацiйної комiсiї Особи 8 позивачем направлена претензiя № 276 про визнання кредиторських вимог «Про стягнення капiталiзованих платежiв для

продовження страхових виплат потерпілим протягом їх життя» на суму 539 348,29 грн. У зв'язку з прийняттям рішення про ліквідацію юридичної особи – Підприємства позивач звернувся до суду з позовом про стягнення з відповідача капіталізованих платежів для задоволення вимог, що виникли із зобов'язань підприємства, яке ліквідується за рішенням власників.

Хмельницький окружний адміністративний суд ухвалою від 13 вересня 2016 року, залишеною без змін ухвалою Вінницького апеляційного адміністративного суду від 13 грудня 2016 року, закрити провадження у справі, роз'яснив позивачу, що справи про стягнення платежів, які підлягають капіталізації, розглядаються за правилами господарського судочинства.

Проаналізувавши обставини справи та положення Закону України від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», які визначають правові, фінансові та організаційні засади загальнообов'язкового державного соціального страхування, зокрема й компетенцію Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України та його робочих органів, Велика палата Верховного Суду зробила висновок, що у відносинах, пов'язаних із виплатою страхувальником у передбачених законодавством випадках капіталізованих відповідно до Порядку платежів, ці органи не виступають на рівних засадах з іншими учасниками відповідних відносин, а здійснюють владні управлінські функції, спрямовані на забезпечення державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав.

Тому Фонд не позбавлений права звернутися до адміністративного суду як суб'єкт владних повноважень для виконання покладених на нього Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» функцій за вирішенням спору щодо обов'язку страхувальника виплатити капіталізовані платежі на задоволення вимог, що виникли із зобов'язань відшкодувати шкоду, заподіяну життю і здоров'ю громадян, застрахованих у Фонді.

З огляду на викладене Велика Палата Верховного Суду вважає,

що спори, пов'язані зі стягненням відділеннями Фонду із суб'єкта господарювання, який ліквідується згідно з рішенням його засновників (платоспроможної юридичної особи), страхових платежів, капіталізованих на майбутні періоди, з метою їх подальшої виплати потерпілим особам, підлягають розгляду відповідно до правил Кодексу адміністративного судочинства України – судами адміністративної юрисдикції як такі, що є публічно-правовими за своєю правовою природою.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 17 жовтня 2018 року у справі № 822/1544/16 (провадження № 11-862апп18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77473706>.

Аналогічна правова позиція висловлена у постановах Верховного Суду: від 30 травня 2018 року (справа № 822/1472/17) – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74506099>; від 6 червня 2018 року (справа № 811/289/16) – <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74809416>.

Спир про визнання незаконними дій державного виконавця щодо зупинення вчинення виконавчих дій у межах зведеного виконавчого провадження, в якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, підлягає розгляду за правилами адміністративного судочинства

17 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку письмового провадження касаційну скаргу Публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» на ухвалу Господарського суду Чернігівської області від 7 березня 2018 року та постанову Київського апеляційного господарського суду від 3 травня 2018 року у справі № 927/395/13 відповідно до яких скаргу ПАТ «НАК «Нафтогаз України» на дії державного виконавця Л. залишено без розгляду внаслідок пропуску скаргником установленого частиною першою [статті 341 Господарського процесуального кодексу України](#) десятиденного строку на

оскарження дій державного виконавця та відсутності клопотання або заяви скаржника про його поновлення.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

Рішенням Господарського суду Чернігівської області від 17 травня 2013 року присуджено до стягнення з ПАТ «Облтеплокомуненерго» на користь ПАТ «НАК «Нафтогаз України» грошові кошти і на виконання цього рішення 31 травня 2013 року видано наказ, який пред'явлено до виконання до органів державної виконавчої служби.

18 вересня 2013 року головний державний виконавець відділу примусового виконання рішень УДВС ГТУЮ у Чернігівській області виніс постанову про відкриття виконавчого провадження № 39850408.

26 вересня 2013 року цим же виконавцем винесено постанову про приєднання вищезазначеного виконавчого провадження до зведеного виконавчого провадження № 15700088, у якому ПАТ «Облтеплокомуненерго» є боржником і яке веде цей відділ. До цього зведеного виконавчого провадження входять виконавчі провадження, відкриті за виконавчими листами, виданими господарськими судами і судами загальної юрисдикції, а також виконавчими написами нотаріусів.

Водночас [Законом України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII «Про виконавче провадження»](#) не передбачено порядку розгляду скарг щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій.

У зведеному виконавчому провадженні виконавець вчиняє виконавчі дії щодо виконання всіх судових рішень, незалежно від того, за правилами якої юрисдикції і якими судами вони ухвалені.

Порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця при виконанні зведеного виконавчого провадження не визначено.

У [статті 287 Кодексу адміністративного судочинства України](#)

передбачено особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності органу ДВС, приватного виконавця.

Згідно з положеннями частини першої цієї статті учасники виконавчого провадження (крім державного виконавця, приватного виконавця) та особи, які залучаються до проведення виконавчих дій, мають право звернутися до адміністративного суду з позовною заявою, якщо вважають, що рішенням, дією або бездіяльністю державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця порушено їхні права, свободи чи інтереси, а також якщо законом не встановлено інший порядок судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності таких осіб.

У частині п'ятій цієї ж статті передбачено, що адміністративні справи з приводу рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби щодо виконання ними рішень, ухвалених місцевим загальним судом як адміністративним судом, розглядаються місцевим загальним судом як адміністративним судом, який видав виконавчий лист.

Тобто частина п'ята [статті 287 КАС України](#) передбачає загальне правило оскарження рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби щодо виконання ними рішень до того суду, який ухвалив вказане рішення, якщо таке виконання не обтяжене об'єднанням з виконанням рішень, ухвалених судами за правилами іншої юрисдикції.

Оскільки чинним законодавством не врегульовано порядку судового оскарження рішень, дій чи бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи органу державної виконавчої служби або приватного виконавця під час виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, у такому випадку застосовується частина перша [статті 287 КАС України](#) і вказані справи слід розглядати за правилами адміністративного судочинства.

Оскарження відповідного рішення та дій державного

виконавця органу державної виконавчої служби під час виконання зведеного виконавчого провадження, в якому об'єднано виконання судових рішень, ухвалених судами за правилами різних юрисдикцій, підлягає розгляду за правилами адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду 17 жовтня 2018 року у справі № 927/395/13 (провадження № 12-189гс18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77393454>.

Аналогічний правовий висновок викладений Великою Палатою Верховного Суду у постановах:

від 14 березня 2018 року у справі № 660/612/16-ц;

від 6 червня 2018 року у справі № 921/16/14-г/15 (провадження № 12-93гс18);

від 12 вересня 2018 року у справі № 906/530/17 (провадження № 12-213гс18);

від 17 жовтня від 2018 року у справі № 5028/16/2/2012 (провадження № 12-192гс18).

Спір за позовом фізичної особи до юридичної особи (Державна служба України з надзвичайних ситуацій) в окремих випадках, зокрема про стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу, у зв'язку із поновленням на посаді, розглядається в порядку адміністративного судочинства

31 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку спрощеного позовного провадження касаційну скаргу Особи 3 на постанову Апеляційного суду м. Києва від 28 лютого 2018 року у справі за її позовом до Державної служби України з надзвичайних ситуацій про стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу, у зв'язку із поновленням на посаді.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

Суди встановили, що постановою Апеляційного суду м. Києва скасовано рішення Шевченківського районного суду м. Києва, провадження у справі про стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу, у зв'язку із поновленням на посаді закрито, оскільки такий спір є публічно-правовим та підлягає розгляду в порядку адміністративного судочинства, виник у зв'язку з

проходженням Особою 3 публічної служби, а тому не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства. Оскільки постановою Окружного адміністративного суду міста Києва від 11 квітня 2016 року позовні вимоги Особи 3 задоволено в повному обсязі, визнано звільнення незаконним та поновлено його на роботі.

Судова юрисдикція – це компетенція спеціально уповноважених органів судової влади здійснювати правосуддя у формі визначеного законом виду судочинства щодо визначеного кола правовідносин.

Відповідно до вимог [статті 15 Цивільного процесуального кодексу України](#), у редакції, чинній на час розгляду справи судом першої інстанції, суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що виникають із цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ здійснюється в порядку іншого судочинства.

Аналогічна норма міститься й у статті 19 чинного [ЦПК України](#). Отже, в порядку цивільного судочинства можуть розглядатися будь-які справи, у яких хоча б одна зі сторін є фізичною особою, якщо їх вирішення не віднесено до інших видів судочинства.

Водночас відповідно до частини першої, пункту 2 частини другої [статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України](#) у редакції, чинній на час розгляду справи судом першої інстанції, юрисдикція адміністративних судів поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку зі здійсненням суб'єктом владних повноважень, владних управлінських функцій, зокрема на публічно-правові спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби.

Аналогічна норма закріплена й у пункті 2 частини першої статті 19 чинного [КАС України](#).

Публічна служба – це діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба, інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування (пункт 15 частини першої [статті 3 КАС України](#) у редакції, чинній на час розгляду справи в суді першої інстанції).

Норму щодо віднесення державної служби до публічної закріплено також у пункті 17 частини першої статті 4 чинного [КАС України](#).

Проходження публічної служби – це процес діяльності особи на посадах, які вона обіймає, починаючи від моменту призначення на відповідну посаду та завершуючи припиненням публічної служби, із сукупністю всіх обставин і фактів, які супроводжують таку діяльність. Оскільки така професійна діяльність нерозривно пов'язана з отриманням оплати (винагороди) за роботу, яку особа виконує на відповідній посаді, то правовідносини, пов'язані з нарахуваннями, виплатами, утриманнями, компенсаціями, перерахунками заробітної плати, компенсацій, грошової допомоги під час виконання такою особою своїх посадових обов'язків, є одним з елементів проходження публічної служби, а під час звільнення з публічної служби – одним з елементів припинення такої служби.

Оскільки публічна служба є різновидом трудової діяльності, відносини публічної служби як окремий різновид трудових відносин існують на стику двох галузей права – трудового та адміністративного, тому правовідносини, пов'язані з прийняттям на публічну службу, її проходженням та припиненням, регламентуються нормами як трудового, так і адміністративного законодавства, а спори, які виникають з таких правовідносин, підлягають розгляду в порядку адміністративного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 жовтня 2018 року у справі № 761/33941/16-ц (провадження № 14-375цс18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77586810>.

Спір про скасування свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу та зняття автомобіля з реєстрації не належить до юрисдикції адміністративних судів

31 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку спрощеного позовного провадження касаційну скаргу Особи 3, подану її представником Особою 4, на рішення Верховинського районного суду Івано-Франківської

області від 30 червня 2016 року та рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 22 листопада 2016 року в цивільній справі за позовом Особи 3 до Особи 5, Особи 6, Регіонального сервісного центру Міністерства внутрішніх справ в Івано-Франківській області, треті особи: Товариство з обмеженою відповідальністю «Атлант ЛТД», Приватна фірма «Ривеніс», про визнання права власності на автомобіль, визнання договору купівлі-продажу автомобіля недійсним, витребування майна із чужого незаконного володіння, скасування свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу та зняття транспортного засобу з реєстраційного обліку.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

У частині третій [статті 3 Цивільного процесуального кодексу України](#) (у редакції [Закону № 2147-VIII](#)) визначено, що провадження в цивільних справах здійснюється відповідно до законів, чинних на час вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи.

Згідно із частиною першою [статті 15 ЦПК України](#) (у редакції, чинній на час розгляду справи судами першої та апеляційної інстанцій) встановлено, що суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи щодо: захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин; інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства.

Аналогічна норма закріплена й у частині першій [статті 19 ЦПК України](#) у редакції [Закону № 2147-VIII](#).

Відповідно до частини першої [статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України](#) (у редакції, чинній на час розгляду справи судами першої та апеляційної інстанцій) юрисдикція адміністративних судів поширюється на правовідносини, що виникають у зв'язку зі здійсненням суб'єктом владних повноважень владних управлінських функцій. Зокрема, юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів індивідуальної

дії), дій чи бездіяльності (пункт 1 частини другої цієї статті).

Аналогічна норма закріплена й у пункті 1 частини першої [статті 19 КАС України](#) в редакції [Закону № 2147-VIII](#).

Суб'єкт владних повноважень – це орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень (пункт 7 частини першої [статті 3 КАС України](#) у редакції, чинній на час розгляду справи судами першої та апеляційної інстанцій).

Справа адміністративної юрисдикції – це переданий на вирішення адміністративного суду публічно-правовий спір, у якому хоча б однією зі сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень (пункт 1 частини першої [статті 3 КАС України](#) у редакції, чинній на час розгляду справи судами першої та апеляційної інстанцій).

Визначальною ознакою справи адміністративної юрисдикції є суть (зміст, характер) спору. Публічно-правовий спір, на який поширюється юрисдикція адміністративних судів, є спором між учасниками публічно-правових відносин і стосується саме цих відносин.

Натомість однією з визначальних ознак приватноправових відносин є наявність майнового чи немайнового, особистого інтересу учасника. Спір буде мати приватноправовий характер, якщо він обумовлений порушенням або загрозою порушення приватного права чи інтересу, як правило майнового, конкретного суб'єкта, що підлягає захисту в спосіб, передбачений законодавством для сфери приватноправових відносин, навіть і в тому випадку, якщо до порушення приватного права чи інтересу призвели управлінські дії суб'єктів владних повноважень.

Разом з тим участь суб'єкта владних повноважень є обов'язковою ознакою класифікації спору як публічно-правового. Однак не кожен спір за участю суб'єкта владних повноважень є публічно-правовим.

У справі, яка переглядається в касаційному порядку, спір виник між фізичними особами: позивачем Особою 3 та відповідачами

Особою 5, Особою 6 щодо права власності на спірне майно – автомобіль. Вимоги ж щодо скасування свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу та зняття автомобіля з реєстрації є похідними за своїм характером та залежать від вирішення питання щодо права власності на спірне майно. Позивач звернувся до суду саме з метою захисту свого особистого майнового інтересу, відповідно спір має приватноправовий характер та підлягає розгляду за правилами цивільного судочинства.

Беручи до уваги наведене, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що зазначена категорія спору не належить до юрисдикції адміністративних судів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 жовтня 2018 року у справі № 340/726/15 (провадження № 14-378цс18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77587169>.

Спір, що виник між сторонами, де позивачами є фізичні особи, а відповідачами – юридичні особи, щодо недійсності договору купівлі-продажу за суб'єктивним складом є цивільно-правовим, а юрисдикція щодо його розгляду належить суду загальної юрисдикції

31 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку спрощеного позовного провадження касаційну скаргу Публічного акціонерного товариства комерційного банку «ПриватБанк» на постанову Апеляційного суду Київської області від 15 березня 2018 року у цивільній справі № 369/382/17 за позовом Особи 3, Особи 4 до Товариства з обмеженою відповідальністю «Естейт Селлінг», Публічного акціонерного товариства комерційного банку «ПриватБанк» про визнання недійсним договору купівлі-продажу квартири.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

Судова юрисдикція – це компетенція спеціально уповноважених органів судової влади здійснювати правосуддя у формі встановленого законом виду судочинства щодо визначеного кола правовідносин.

Частиною першою статті [1](#) та статтями [2](#), [12](#) [Господарського процесуального кодексу України](#), в редакції, що була чинною на час розгляду справи, передбачено, що справи у спорах, що виникають при укладенні, зміні, розірванні та виконанні господарських договорів, у яких сторонами є юридичні особи, розглядаються господарськими судами.

Відповідно до пункту 1 частини першої [статті 20 ГПК України](#), у редакції [Закону України № 2147-VIII](#), господарські суди розглядають справи у спорах, що виникають у зв'язку із здійсненням господарської діяльності (крім справ, передбачених частиною другою цієї статті), та інші справи у визначених [законом](#) випадках, зокрема: справи у спорах, що виникають при укладанні, зміні, розірванні і виконанні правочинів у господарській діяльності, крім правочинів, стороною яких є фізична особа, яка не є підприємцем, а також у спорах щодо правочинів, укладених для забезпечення виконання зобов'язання, сторонами якого є юридичні особи та (або) фізичні особи – підприємці.

Разом з тим, відповідно до вимог [статті 15 Цивільного процесуального кодексу України](#), яка була чинною на час ухвалення судового рішення, суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи, що виникають із цивільних, земельних, трудових, сімейних, житлових та інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ здійснюється в порядку іншого судочинства.

Аналогічна норма міститься й у статті 19 чинного [ЦПК України](#).

Отже, в порядку цивільного судочинства можуть розглядатися будь-які справи, у яких хоча б однією зі сторін є фізична особа, якщо їх вирішення не віднесено до інших видів судочинства.

До суду з позовом звернулися позивачі – фізичні особи, які ставили питання про визнання недійсним договору купівлі-продажу, укладеного між двома юридичними особами, і які хоч і не були стороною цього договору, проте є заінтересованими особами, оскільки вважали, що укладеним договором порушено їх права та законні інтереси.

Отже, виходячи з вищезазначених положень норм [ЦПК](#)

України та ГПК України, в редакції, чинній на час розгляду справи судом першої інстанції, спір, що виник між сторонами, де позивачами є фізичні особи, а відповідачами – юридичні особи, щодо недійсності договору купівлі-продажу, за суб'єктивним складом є цивільно-правовим, а юрисдикція щодо його розгляду належить суду загальної юрисдикції.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 жовтня 2018 року у справі № 369/382/17 (провадження № 14-389цс18) можна ознайомитися за посиланням <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77586946>.

Спір про стягнення винагороди за цивільно-правовим договором підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства

31 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку спрощеного позовного провадження касаційну скаргу Особа 3 на ухвалу Миргородського міськрайонного суду Полтавської області від 2 березня 2017 року та ухвалу Апеляційного суду Полтавської області від 5 квітня 2017 року у цивільній справі № 541/459/17 за її позовом до Дочірнього підприємства ДАК «Хліб України» Миргородського комбінату хлібопродуктів № 1 про стягнення заборгованості з виплати винагороди.

За результатами розгляду Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

Визначення цивільно-правового договору передбачено [статтею 626 Цивільного кодексу України](#), відповідно до якої – це домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

За цивільно-правовим договором відносини регламентуються не трудовим законодавством, а виключно цивільним.

Аналіз вищезазначених норм [закону](#), а також частини першої [статті 837 ЦК України](#) дозволяє дійти висновку, що головна відмінність договорів полягає у предметі.

З огляду на викладене винагорода, яку просить стягнути позивач за цивільно-правовим договором, не є заробітною платою.

Вирішуючи питання про визначення юрисдикції (предметної підсудності) справи у спорах фізичної особи з майновими вимогами до боржника, в тому числі і за позовом про стягнення заробітної плати з роботодавця, суди повинні враховувати положення пункту 1-1 розділу Х «Прикінцеві та перехідні положення» Закону від 14 травня 1992 року № 2343-XII «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», вимоги [статті 15 Цивільного процесуального кодексу України](#), [статті 12 Господарського процесуального кодексу України](#) та брати до уваги дату порушення господарським судом провадження у справі про банкрутство боржника.

Враховуючи вказані обставини, Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку, що справи про банкрутство боржника, порушені господарськими судами до 19 січня 2013 року, не впливають на визначення юрисдикції цих спорів, їх слід розглядати в порядку цивільного судочинства.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 жовтня 2018 року у справі № 541/459/17 (провадження № 14-370цс18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77586972>.

Позовна давність у випадках, коли з позовом до суду звертається прокурор в інтересах відповідного органу (підприємства), обчислюється від дня, коли про порушення свого права або про особу, яка його порушила, довідався або міг довідатися саме позивач (відповідний орган), а не прокурор

31 жовтня 2018 року Велика Палата Верховного Суду розглянула в порядку спрощеного позовного провадження заяву заступника Генерального прокурора України про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 березня 2017 року та рішення Апеляційного суду Херсонської області від 22 липня 2016 року у справі № 648/2419/13-ц за позовом Херсонського міжрайонного прокурора з нагляду за додержанням законів у природоохоронній

сфері в інтересах держави в особі Херсонської обласної державної адміністрації та Державного підприємства «Херсонське лісомисливське господарство» до Білозерської районної державної адміністрації Херсонської області, Особи 3 про визнання недійсними та скасування розпоряджень, визнання недійсним договору оренди земельної ділянки та зобов'язання повернути земельну ділянку.

За результатами розгляду заяви Велика Палата прийняла постанову, в якій зазначила таке.

За положеннями пунктів 1, 4 частини першої статті 355 Цивільного процесуального кодексу України (у редакції, чинній до 15 грудня 2017 року) підставами для подання заяви про перегляд судових рішень у цивільних справах є неоднакове застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, та невідповідність судового рішення суду касаційної інстанції викладеному у постанові Верховного Суду України висновку щодо застосування у подібних правовідносинах норм матеріального права.

При цьому під судовими рішеннями в подібних правовідносинах слід розуміти такі рішення, де аналогічними є предмети спору, підстави позову, зміст позовних вимог та встановлені фактичні обставини, а також має місце однакове матеріально-правове регулювання спірних відносин.

Згідно зі статтею 360-5 ЦПК України (у редакції, чинній до 15 грудня 2017 року) суд відмовляє в задоволенні заяви, якщо обставини, які стали підставою для перегляду справи, не підтвердились.

В ухвалі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 березня 2017 року, про перегляд якої заступник Генерального прокурора України звернувся до Верховного Суду України із відповідною заявою, суд касаційної інстанції погодився з висновками суду апеляційної інстанції, наведеними в рішенні Апеляційного суду Херсонської області від 22 липня 2016 року у справі 648/2419/13-ц, що прокурор звернувся до суду з позовом в інтересах Херсонської обласної

державної адміністрації та Державного підприємства «Херсонське ЛМГ» поза межами строку позовної давності.

Такий висновок суду не суперечить правовій позиції Верховного Суду України, висловленій у постановках від 8 червня 2016 року (№ 6-3029цс15), 12 квітня 2017 року (№ 6-1852цс16), 12 липня 2017 року (№ 6-2458цс16) про те, що якщо у передбачених законом випадках з позовом до суду звернувся прокурор в інтересах відповідного органу (підприємства), то позовна давність обчислюється від дня, коли про порушення свого права або про особу, яка його порушила, довідався або міг довідатись саме позивач (відповідний орган), а не прокурор. Це правило пов'язане не тільки із часом безпосередньої обізнаності особи про певні обставини (факти порушення її прав), а й з об'єктивною можливістю цієї особи знати про такі обставини. Аналіз статті 261 Цивільного кодексу України дає підстави для висновку, що початок перебігу позовної давності збігається з моментом виникнення в зацікавленій сторони права на позов, тобто можливості реалізувати своє право в примусовому порядку через суд. З урахуванням особливостей конкретних правовідносин початок перебігу позовної давності може бути пов'язаний з різними юридичними фактами та їх оцінкою управомоченою особою.

Аналогічні висновки містяться й у постанові Вищого господарського суду України від 16 травня 2017 року, наданій заявником для порівняння.

У справах, за результатами розгляду яких постановлено надані для порівняння ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20 липня, 12 жовтня 2016 року, суд касаційної інстанції, залишаючи без змін судові рішення про задоволення позовних вимог з посиланням на положення статей 256, 257 та 261 ЦК України, на підставі встановлених фактичних обставин у справах дійшов висновку про те, що позивачі звернулись до суду в межах трирічного строку позовної давності. При цьому висновки, зроблені судами щодо порядку обрахування цього строку, не суперечать висновкам, зробленим у вищезазначених

постановах Верховного Суду України.

Зі змісту наданих для порівняння судових рішень вбачається, що у цих справах та в справі, про перегляд якої подано заяву, суд встановив різні фактичні обставини, на підставі яких було прийнято відповідні рішення, що не свідчить про неоднакове застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права.

Надана заявником для порівняння постанова Верховного Суду України від 27 квітня 2017 року у справі № 619/4128/14-ц не може бути підтвердженням передбаченої пунктом 4 частини першої статті 355 ЦПК України (у редакції, чинній до 15 грудня 2017 року) підстави перегляду судового рішення суду касаційної інстанції, оскільки цією постановою відмовлено в задоволенні заяви про перегляд судового рішення у зв'язку з тим, що обставини, які стали підставою для такого перегляду, не підтвердилися.

За таких обставин Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку про відсутність підстав вважати обґрунтованою заяву заступника Генерального прокурора України про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16 березня 2017 року та рішення Апеляційного суду Херсонської області від 22 липня 2016 року у справі № 648/2419/13-ц.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 31 жовтня 2018 року у справі № 648/2419/13-ц (провадження № 14-365ц18) можна ознайомитися за посиланням <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77586952>.

Відповідальний за випуск:

Расім Бабанли

Керівник департаменту аналітичної та правової роботи Верховного Суду

Кандидат юридичних наук